

(इंग्रजीत टंकलिखित न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

[१९९७] १ एस.सी.आर.१०१०

चित्तरंजन सिंग चिमा आणि आणखी एक
वि.

पंजाब राज्य आणि इतर
६ फेब्रुवारी, १९९७

[न्या. के. रामास्वामी आणि न्या. एस. साधिर अहमद]

सेवा कायदा:

पंजाब शासन राष्ट्रीय आणीबाणी (सवलत) नियम, 1965:

ज्येष्ठता - लष्करात प्रदान केलेली सेवा - नागरी सेवेतील ज्येष्ठता आणि परिणामी मिळणाऱ्या फायद्यांसाठी गणना केली जाऊ शकते की नाही - म्हंटले; लष्करात प्रदान केलेल्या सेवेची ज्येष्ठता अपीलकर्त्यासारख्या कर्मचाऱ्यांना दिली जाऊ शकत नाही कारण त्यांची भरती आणीबाणीच्या काळात केली गेली नव्हती ज्यांना ज्येष्ठतेचा लाभ आणि परिणामी लाभ देण्यात आले होते.

राम जनम सिंग – वि.- उत्तर प्रदेश राज्य, [1994] 2 एस. सी. सी. 622, उल्लेखित.

दिवाणी अपील अधिकारिता : 1981 चा दिवाणी अपील क्रमांक 2474.

1979 च्या सी.डब्ल्यू.पी.क्रमांक 2860 मधील पंजाब आणि हरियाणा उच्च न्यायालयाच्या दिनांक ४.१२.८० च्या न्यायनिर्णय आणि आदेशावरून.

अपीलकर्त्यासाठी ए. पी. मोहंती आणि एस. के. सब्बरवाल .

उत्तरवादींसाठी रणबीर यादव, साठी आर. एस. सुरी .

न्यायालयाचा पुढील आदेश देण्यात आला:

दलीप सिंग सिद्धू आणि चित्तरंजन सिंग चिमा हे अपीलकर्ते अनुक्रमे 7 डिसेंबर 1957 आणि 3 सप्टेंबर 1959 रोजी भारतीय हवाई दलात दाखल झाले होते. 15 वर्षे सेवा पूर्ण केल्यानंतर, त्यांना अनुक्रमे 25 जानेवारी 1974 आणि 31 डिसेंबर 1974 रोजी हवाई दलातून सार्जंट म्हणून मुक्त करण्यात आले. जेव्हा क्रीडा कर्मचाऱ्यांच्या पदांवरील भरतीची जाहिरात देण्यात आली, तेव्हा पंजाब सरकारने त्यांची अनुक्रमे 30 सप्टेंबर 1974 आणि 29 ऑक्टोबर 1976 रोजी कनिष्ठ क्रीडा अधिकारी म्हणून नियुक्ती केली. त्यांनी रिट याचिका क्र. 2860/79 ने उच्च न्यायालयात हवाई दलातील पूर्वीच्या सेवेला सेनाविसर्जित लष्करी कर्मचारी असल्याचा दावा केला. खंडपीठाने 9 डिसेंबर 1980 रोजीच्या न्यायनिर्णयाद्वारे पंजाब राज्य वि. प्रीतम चंद, (1976)च्या एल. पी. ए. क्रमांक 401 मधील त्याच्या आधीच्या निकालाच्या आधारे रिट याचिका फेटाळली. अशा प्रकारे, विशेष पर्वांगीद्वारे हे अपील.

अपीलकर्त्यांचे विद्वान वकील श्री.ए.पी.मोहंती यांनी असा युक्तिवाद केला की सरकारने 20 एप्रिल 1977 रोजी दिनांक 28 फेब्रुवारी 1973 रोजी पूर्वलक्षी प्रभावाने पंजाब सशस्त्र दल कर्मचारी (पंजाब राज्य बिगर-तांत्रिक सर्विस मध्ये रिक्त पदांचे आरक्षण) नियम, 1977 लागू केले होते. नियम 2 (सी) खालीलप्रमाणे आहे :

" 2 (क) 'सोडणे' म्हणजे (त्याच्या व्याकरणातील भिन्नतासह) संघराज्याच्या सशस्त्र दलांकडून सेवेच्या कालावधीनंतर सोडल्याच्या नियोजित वर्षानुसार सोडणे, परंतु त्यात दरम्यान किंवा प्रशिक्षण शेवटी, किंवा प्रत्यक्ष सेवेत घेण्यापूर्वी अशा प्रशिक्षणासाठी अल्पकालीन कमिशन च्या शेवटी देण्यात आलेली वेळ किंवा गैरवर्तन किंवा अकार्यक्षता किंवा स्वतः सोडण्यात आलेल्या भारतीय सशस्त्र दलाच्या कर्मचाऱ्याच्या विनंतीवरून देण्यात आलेल्या सुटकेचा समावेश नाही."

1977 चे नियम लागू होण्यापूर्वी ज्या व्यक्तींची नियुक्ती करण्यात आली होती, त्यांना हा नियम लागू होत नाही, असा त्यांचा युक्तिवाद आहे. त्यामुळे, उच्च न्यायालयाने मागील सेवेचा लाभ आणि त्याअंतर्गत सुनिश्चित केलेले परिणामी लाभ नाकारणे योग्य नव्हते. प्रश्न असा आहे की, नागरी सेवेतील त्यांचे ज्येष्ठत्व आणि परिणामी मिळणाऱ्या लाभांच्या गणनेसाठी लष्करात केलेल्या त्यांच्या पूर्वीच्या सेवेचा लाभ अर्जदारांना मिळण्याचा हक्क आहे का?

पंजाब गव्हर्नमेंट नॅशनल इमर्जन्सी (सवलत) नियम, 1965, ज्या नियमांनुसार अपीलकर्त्यांची नियुक्ती करण्यात आली होती, त्या नियमांनुसार 'लष्करी सेवा' म्हणजे भारतीय सशस्त्र दलांच्या तीन शाखांपैकी कोणत्याही शाखेत नोंदणीकृत किंवा नियुक्त केलेली सेवा (वॉरंट अधिकारी म्हणून सेवेसह) जी एखाद्या व्यक्तीने 26 ऑक्टोबर 1962 च्या संविधानाच्या कलम 352 अंतर्गत राष्ट्रपतींनी केलेल्या आणीबाणीच्या घोषणेच्या कालावधीत किंवा या नियमांच्या हेतूसाठी यापुढे लष्करी सेवा म्हणून घोषित केली जाऊ शकेल अशा इतर सेवेदरम्यान प्रदान केली. लष्करी सेवेनंतरच्या लष्करी प्रशिक्षणाचा कोणताही कालावधी देखील 'लष्करी सेवा' म्हणून गणला जाईल. अशा प्रकारे, असे दिसून येईल की लष्करी सेवेच्या उद्देशाने, भारतीय सशस्त्र दलाच्या तीन शाखांपैकी कोणत्याही शाखेत नाव नोंदणी केलेला किंवा नियुक्त केलेला अधिकारी असेल आणि आणीबाणीच्या घोषणेच्या ऑपरेशनच्या कालावधीत सेवा प्रदान केली असेल आणि अशा लष्करी सेवेची त्यानंतर सरकारने नियमांनुसार हक्कांच्या उद्देशासाठी घोषित केली जाईल. या अंतर्गत अपीलकर्त्यांची नियुक्ती झाल्यापासून, त्यांना ज्येष्ठत्व आणि नागरी सेवेतील परिणामी लाभांच्या उद्देशाने लष्करी सेवेच्या गणनेचा कोणताही लाभ देण्यात आलेला नाही. 1968 आणीबाणीच्या काळात सैन्यात सेवा देणाऱ्या अशा अधिकाऱ्यांना, आणीबाणीच्या वेळी देशाची सेवा करण्यासाठी पुढे आलेल्या कर्मचाऱ्यांना प्रोत्साहन देण्याच्या दृष्टीने, लष्करी सेवेमध्ये आरक्षण आणि ज्येष्ठतेचा परिणामी लाभ देण्याचा विचार नियम

आणि 1977 च्या नियमांमध्ये करण्यात आला आहे. हे मान्य आहे की, अपीलकर्त्याची नियुक्ती आणीबाणीच्या काळात नव्हे तर नियमित प्रसंभाविक प्रक्रियेदरम्यान करण्यात आली होती.

ह्या न्यायालयाने *राम जनम सिंग वि. उत्तर प्रदेश राज्य*, (1994) 2 एस.सी.सी. 622 ज्याचे आपल्यापैकी एक सदस्य होते (के. रामास्वामी, जे.), त्यांनी असे मत मांडले होते की आणीबाणीच्या काळात सशस्त्र दलात रुजू झालेल्यांना अधिमान्य वागणूक दिले जावे आणि सशस्त्र दलात प्रदान केलेली सेवा लक्षात घेऊन नागरी सेवांमध्ये काल्पनिक ज्येष्ठता प्रदान करणे घटनात्मकदृष्ट्या वैध आहे परंतु सामान्य काळात सशस्त्र दलात रुजू झालेल्यांना असा लाभ दिला जाऊ शकत नाही.

उच्च न्यायालयात दाखल केलेल्या परिशपथपत्रात असे सूचित केले आहे की 15 वर्षे सेवा पूर्ण झाल्यावर, त्यांच्या स्वतःच्या विनंतीवरून त्यांना भारतीय लष्करातून (हवाई दल) मुक्त करण्यात आले आणि त्यांना निवृत्तिवेतनधारक म्हणून निवृत्तिवेतन मिळत आहे. या परिस्थितीत, ते नियमित कर्मचारी आहेत ज्यांनी लष्करी सेवा जीविका म्हणून घेतली आहे आणि निवृत्तीनंतर, त्यांची नियुक्ती सेवाविसर्जित लष्करी कर्मचाऱ्यांसाठी निर्धारित कोट्यात करण्यात आली. लष्करात प्रदान केलेल्या सेवेच्या ज्येष्ठतेचा प्रश्न अपीलकर्त्यासारख्या कर्मचाऱ्यांपर्यंत विस्तारला जाऊ शकत नाही कारण त्यांची भरती आणीबाणीच्या काळात केली गेली नव्हती ज्यांना ज्येष्ठतेचा लाभ आणि परिणामी लाभ देण्यात आले होते. त्यामुळे, जरी वेगवेगळ्या कारणासाठी असो तरी उच्च न्यायालय मागितलेला दिलासा देण्यास नकार देण्यात न्याय्य ठरले.

त्यानुसार अपील फेटाळली जाते. खर्च नाही.

जी. एन.

अपील फेटाळण्यात आली.

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याचा / तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार नाही. तसेच, इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरीता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबाजवणीकरीता वैध मानला जाईल."
